



## **CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ**

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04  
ZESPÓŁ REALIZACJI  
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17  
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24  
00 - 503 W A R S Z A W A  
TELEFAX 629 - 40 - 89  
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/90/76/95

### **DZIECKO „Z PROBÓWKI”**

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ '95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH  
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Od kilku tygodni w środkach masowego przekazu trwa dyskusja na temat pozaustrojowych metod zapłodnienia. Bezpośrednim jej powodem była sprawa zawieszenia działalności jednej z warszawskich prywatnych przychodni, prowadzącej zabiegi wspomaganego zapłodnienia poza organizmem kobiety nową metodą mikroiniekcji. Przeciwnicy zapłodnienia pozaustrojowego podnoszą kwestię niezgodności stosowanej metody z ustawą o ochronie płodu ludzkiego w związku z przechowywaniem części zapłodnionych komórek jajowych w stanie zamrożenia. Nie jest jednak jasne, czy wspomniana ustawa może mieć zastosowanie do leczenia bezpłodności i wspomaganego prokreacji.

Dyskusja na ten temat zbiegła się w czasie z ogłoszeniem nowej encykliki papieskiej "Evangelium vitae", w której większość terapii wspomaganego zapłodnienia została potępiona jako naruszająca zasadę świętości życia. W omówieniach treści encykliki w Polsce wątek ten nie był jednak szczególnie eksponowany.

W wielu krajach techniki zapłodnienia *in vitro* stosowane są z powodzeniem od kilkunastu lat. Przyczyniły się one do przyjścia na świat już setek tysięcy dzieci. Także w Polsce urodziło się kilkaset dzieci dzięki wykorzystaniu metod zapłodnienia poza organizmem kobiety. W naszym kraju choroba społeczna, za jaką bezpłodność została uznana przez Światową Organizację Zdrowia, występuje równie często, a nawet częściej niż gdzie indziej. Nie dopracowaliśmy się jednak odrębnych, szczegółowych regulacji kwestii prawnych z tym związanych, które mają już inne państwa.

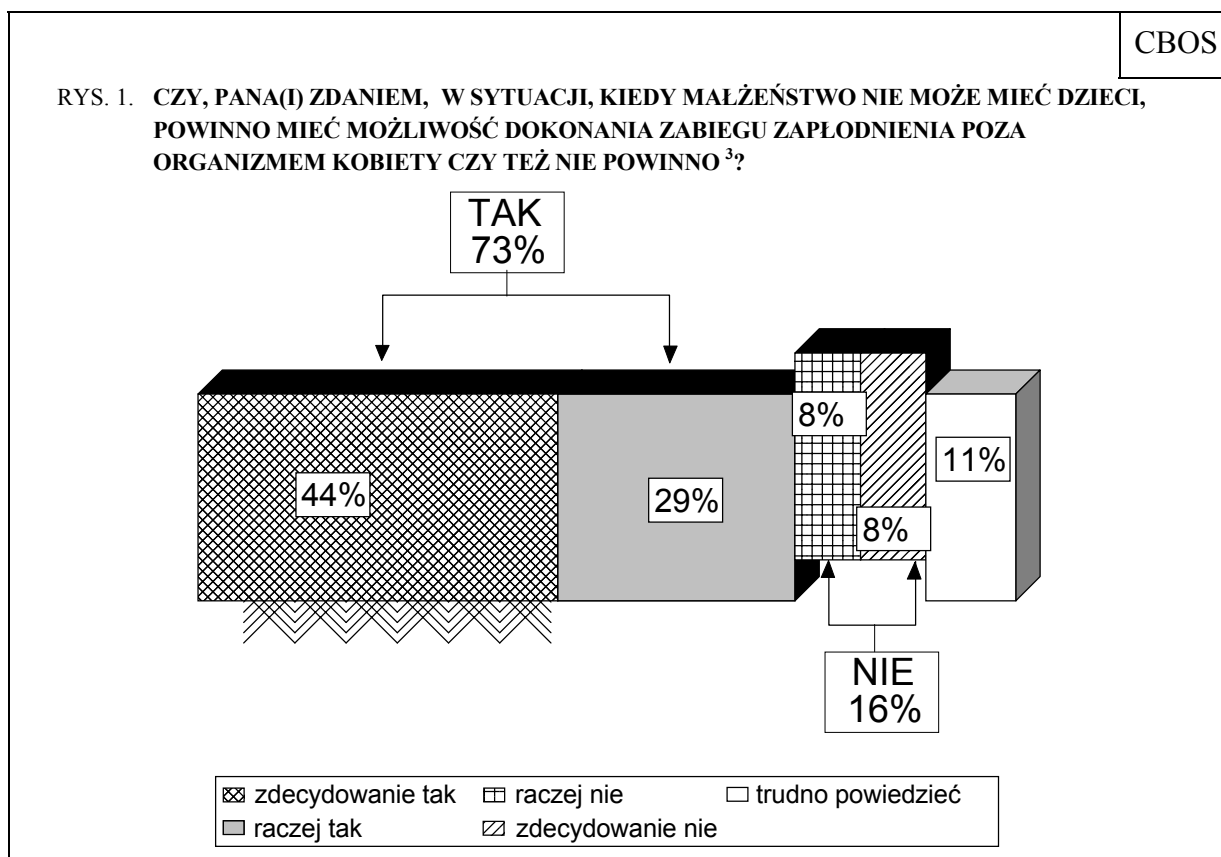
Interesujące w tej sytuacji i ważne z punktu widzenia przyszłych możliwości leczenia bezpłodności w Polsce jest poznanie stanowiska opinii publicznej. W prowadzonych badaniach poświęciliśmy kilka pytań temu zagadnieniu<sup>1</sup>.

---

<sup>1</sup> Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (59), 30 marca - 3 kwietnia '95, reprezentatywna próba losowa dorosłych mieszkańców kraju (N=1145).

## Dokonanie zabiegu zapłodnienia poza organizmem

Blisko trzy czwarte dorosłych mieszkańców naszego kraju uważa, że w przypadku bezpłodności, w której nie pomagają zwykle metody leczenia, małżeństwo powinno mieć możliwość skorzystania z zabiegu zapłodnienia pozaustrojowego. Opinie w tej sprawie mają przy tym przeważnie charakter zdecydowany (por. rys. 1), wskazując na silne poparcie społeczne. Nie dziwi to, jeśli weźmie się pod uwagę ogromne znaczenie przypisywane rodzicielstwu i bardzo wysoką pozycję dziecka w naszym systemie wartości<sup>2</sup>. Wątpliwości, jakie może budzić zapłodnienie *in vitro*, czy niedogodności i koszty z tym związane, schodzą na drugi plan, gdy chodzi o dziecko.



<sup>2</sup> Nie dysponujemy danymi porównawczymi z innych krajów, ale warto zauważyć, że w Wielkiej Brytanii - w której zapoczątkowano stosowanie metod zapłodnienia *in vitro* - w 1987 roku 85% badanych uznało, że powinny one być prawnie dozwolone w przypadku małżeństw (ale wśród katolików tylko 78% - odsetek podobny jak obecnie w Polsce). Por. R. Jowell, S. Witherspoon, L. Brook (eds.) „British Social Attitudes. The 5th report”, 1988/89 Edition.

<sup>3</sup> Pełną treść pytania zamieszczono w tabeli aneksowej nr 1.

Warto podkreślić, że poglądy kobiet i mężczyzn w tej sprawie są zbliżone - płeć badanych nie wpływa na ich opinię w sposób istotny statystycznie. Nie ma także istotnych różnic między opiniami osób wolnych i pozostających w związkach małżeńskich. Do czynników różnicujących odpowiedzi respondentów należy natomiast przede wszystkim ich poziom wykształcenia i związana z nim przynależność do grup społeczno-zawodowych, a także czytelnictwo prasy, wiek i miejsce zamieszkania. Natomiast mniejsze znaczenie mają uzyskiwane dochody i sytuacja materialna ankietowanych (por. tabele aneksowe).

Osoby z wykształceniem wyższym (82%) i średnim (85%) częściej niż badani z wykształceniem zasadniczym zawodowym (74%), a zwłaszcza podstawowym (58%), popierają - i to przede wszystkim w sposób zdecydowany - możliwość dokonania zapłodnienia pozaustrojowego. Respondenci z wykształceniem podstawowym są dwukrotnie częściej niż inni przeciwni temu (jedna czwarta spośród nich). Przy tym znaczny odsetek ankietowanych z wykształceniem podstawowym oraz zasadniczym zawodowym nie miał określonej opinii w tej sprawie, co jest wynikiem, jak można przypuszczać, przede wszystkim braku informacji na ten temat.

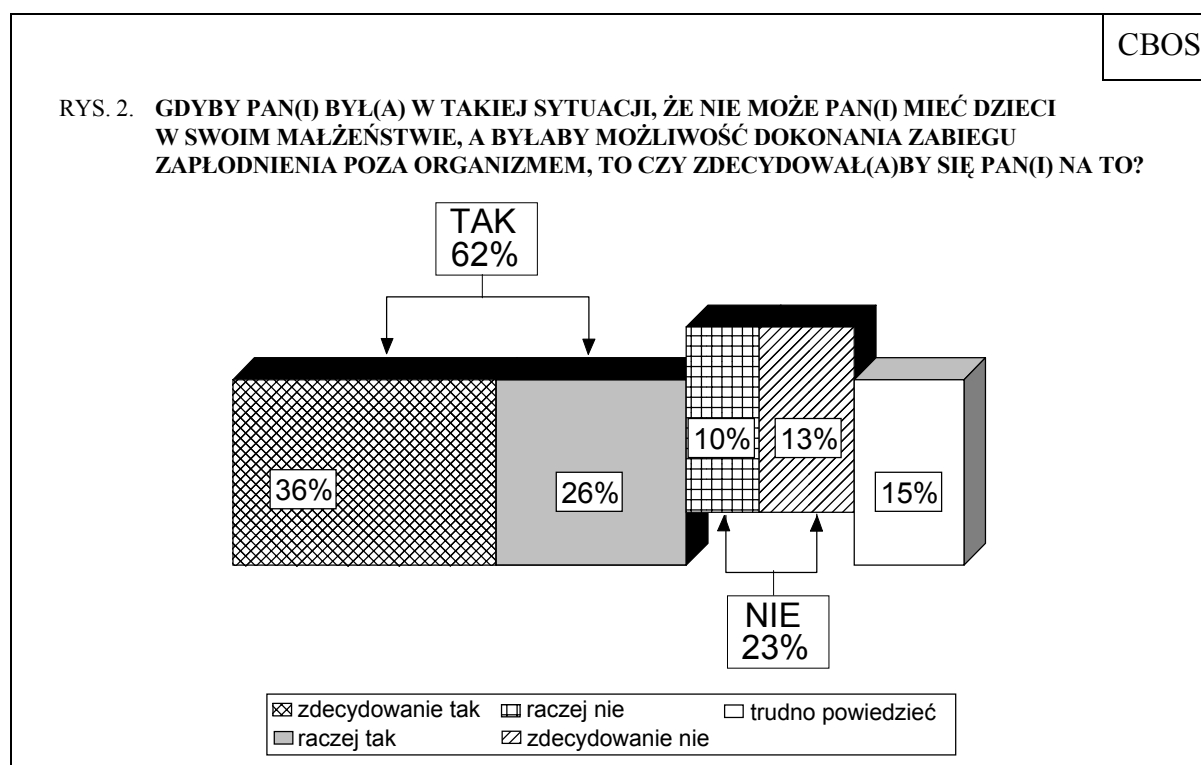
Spośród grup społeczno-zawodowych najmniejsze poparcie dla zapłodnienia *in vitro* okazują rolnicy, a wśród biernych zawodowo - renciści i emeryci. Stosunkowo niskie odsetki - w porównaniu z innymi grupami - osób akceptujących zapłodnienie pozaustrojowe występują także wśród robotników niewykwalifikowanych, bezrobotnych, gospodyń domowych oraz prywatnych przedsiębiorców.

Aprobata metod zapłodnienia poza organizmem kobiety w przypadku bezpłodności jest wyraźnie częstsza w młodszym pokoleniu badanych (do 44 lat). Wśród starszych respondentów akceptacja zmniejsza się wraz z wiekiem, ale aż jedna czwarta osób najstarszych (w wieku 65 lat i więcej) nie zajęła stanowiska w tej sprawie. Trudno określić dokładnie, czy powodem jest niewiedza czy może niejasności i wątpliwości dotyczące omawianych kwestii. Aprobata najczęstsza jest wśród mieszkańców dużych miast (powyżej 500 tys.), rzadsza w miastach średniej wielkości i małych, a stosunkowo najrzadsza na wsi. Jednak prawie dwie trzecie mieszkańców wsi deklaruje poparcie dla możliwości dokonania zabiegu zapłodnienia pozaustrojowego.

Do czynników wyraźnie różnicujących opinie ankietowanych należy także religijność i poglądy polityczne. Religijność wiąże się wyraźnie częściej z brakiem akceptacji pozaustrojowych metod zapłodnienia - i to zarówno wtedy, gdy bierzemy pod uwagę częstość praktyk religijnych, jak i wówczas, gdy - jak wynika z dodatkowych analiz - chodzi o deklaracje badanych dotyczące głębokości ich wiary. Podobnie częściej z brakiem aprobaty wiążą się deklarowane przez respondentów prawicowe poglądy polityczne, natomiast sprzyjają jej poglądy centrowe i - w znacznie większym stopniu - lewicowe.

Opowiedzeniu się za istnieniem możliwości przeprowadzenia zapłodnienia poza organizmem kobiety towarzyszy gotowość skorzystania z niej, gdyby był to jedyny sposób na posiadanie własnych dzieci. Ponad cztery piąte respondentów (83%), którzy opowiadają się za istnieniem tej metody, skłonnych jest także skorzystać z niej, gdyby problem bezpłodności pojawił się w ich małżeństwie; tylko co dziesiąty spośród nich (10%) nie wie, jak postąpiłby w takiej sytuacji, a jedynie 7% nie skorzystałoby z niej. Także wśród przeciwników istnienia możliwości zapłodnienia pozaustrojowego 8% respondentów nie jest pewnych, jak postąpiłoby, gdyby problem bezpłodności dotyczył ich małżeństwa.

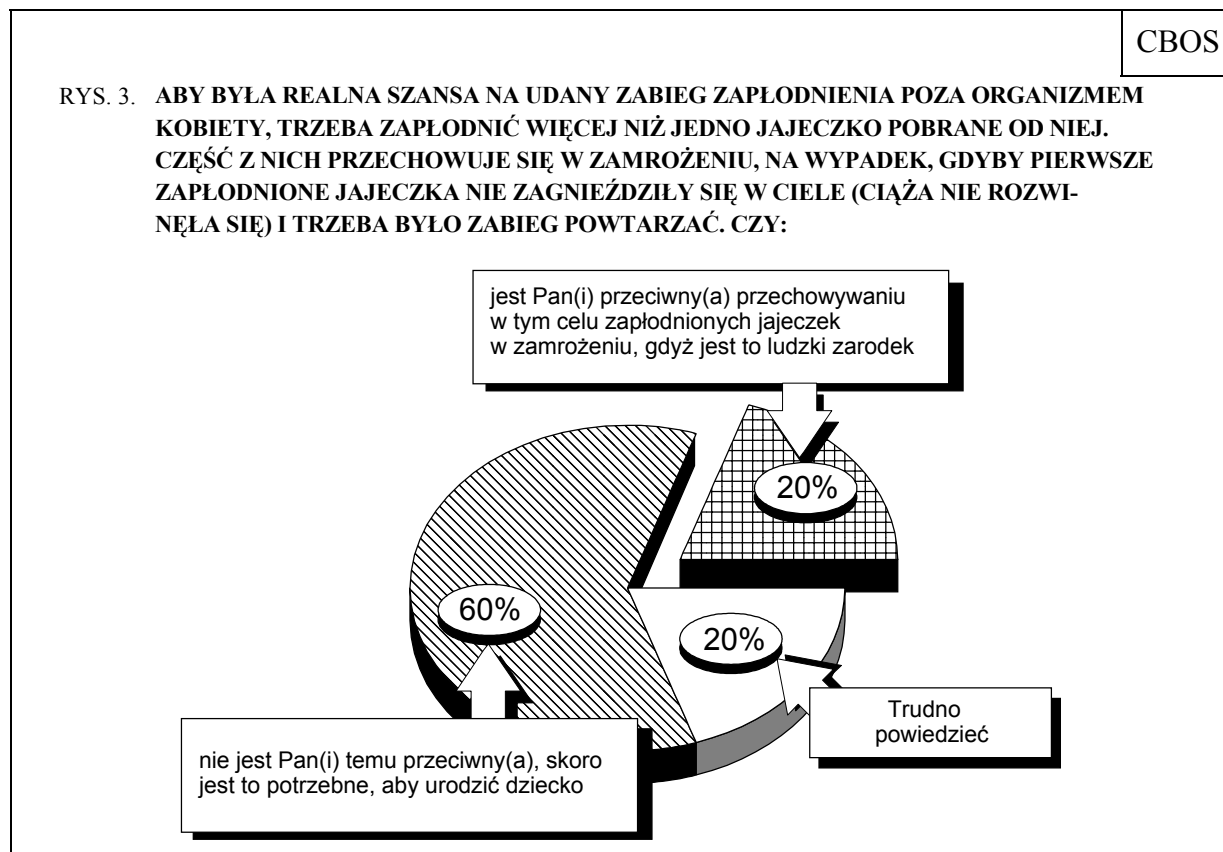
Wśród ogółu badanych 62% respondentów jest skłonnych do skorzystania w razie potrzeby z możliwości takiego zabiegu (rys. 2).



Gotowość zdecydowania się na zabieg zapłodnienia pozaustrojowego wśród respondentów różnicują te same cechy społeczno-demograficzne, które wpływały na akceptację istnienia możliwości korzystania z tej metody (por. tabele aneksowe).

### Problem zamrażania zarodków

Sprawa przechowywania dodatkowych zarodków w zamrożeniu, na wypadek, gdyby nie powiodła się pierwsza implantacja i ciąża nie rozwinęła się - lub po to, by skorzystać z nich w celu urodzenia drugiego dziecka - należy do najbardziej złożonych i kontrowersyjnych kwestii związanych z metodami zapłodnienia *in vitro*. Budziła też najwięcej wątpliwości wśród badanych, gdyż co piąty uchylił się od zajęcia stanowiska w tej sprawie (rys. 3).



Wątpliwości te wyrażały przede wszystkim osoby starsze (w wieku 65 lat i więcej), z wykształceniem podstawowym, renciści i emeryci, gospodynie domowe, robotnicy niewykwalifikowani, mieszkańcy wsi, respondenci nie czytający wcale lub prawie wcale prasy codziennej i nie mający określonych poglądów politycznych. Większość ankietowanych - trzy piąte - nie jest przeciwna zamrażaniu, jeśli służy to urodzeniu dziecka

Akceptacja przechowywania zapłodnionych jajeczek (ludzkich zarodków) w zamrożeniu - jeśli jest to niezbędne - jest tym częstsza, im młodszy wiek respondentów i wyższy poziom wykształcenia (por. tabele aneksowe). Wiąże się też z systematycznym czytaniem prasy i większymi dochodami. Najczęstsza jest wśród mieszkańców dużych miast (pow. 500 tys.), a najrzadsza - wśród mieszkańców wsi. Spośród przedstawicieli grup społeczno-zawodowych brakiem sprzeciwu wyróżniają się zwłaszcza przedsiębiorcy i pracownicy umysłowi niższego szczebla; w porównaniu z nimi kadra kierownicza i inteligencja nieco częściej jest przeciwna zamrażaniu, w większym stopniu odczuwając być może dylematy moralne z tym związane. Sprzeciw wyrażali przede wszystkim rolnicy oraz emeryci i renciści.

Podobnie jak w kwestii dokonania zabiegu zapłodnienia poza organizmem kobiety, tak i w odniesieniu do zamrażania zarodków - jak należało oczekiwać - opinie badanych wiążą się z ich religijnością (częstością praktyk religijnych i głębokością przekonań religijnych) oraz poglądami politycznymi. Osoby religijne są znacznie częściej niż inne przeciwnie zamrażaniu; podobnie respondenci deklarujący prawicowe poglądy polityczne.

Niesprzeciwianie się zamrażaniu zapłodnionych komórek jajowych i akceptacja istnienia możliwości dokonania zabiegu zapłodnienia pozaustrojowego są ze sobą bardzo wyraźnie powiązane (współczynnik V Cramera = 0.53). Spośród osób akceptujących zabiegi zapłodnienia poza organizmem kobiety większość (76%) nie sprzeciwia się zamrażaniu zarodków. Tylko 10% jest przeciwnych, a 14% nie ma zdania na ten temat (odpowiedzi "trudno powiedzieć"). Z kolei wśród respondentów, którzy nie aprobują zabiegów zapłodnienia pozaustrojowego, przeciwnych zamrażaniu jest 74%, nie ma zdania 15%, a jedynie 11% nie wyraża sprzeciwu.

### Kwestia anonimowości dawcy

Jednym z istotnych problemów związanych ze wspomaganym zapłodnieniem pozastrojowym jest sprawa anonimowości, jeśli do przyjścia na świat dziecka konieczne jest skorzystanie z komórek rozrodczych obcego dawcy lub dawczyni. Urodzenie dziecka "z próbówki" jest czymś samo w sobie wstydlivym i ukrywanym z obawy przed reakcjami środowiska, a korzystanie w takim przypadku z dawcy czy dawczyni potęguje jeszcze problem. Można przypuszczać, że respondenci, udzielając odpowiedzi na pytanie dotyczące anonimowości (tabela 1), mieli na uwadze głównie tę kwestię, w mniejszym stopniu natomiast prawo do wiedzy o dziedzictwie genetycznym dziecka lub własnym. Anonimowość była niekwestionowaną zasadą w początkach stosowania tej metody zapłodnienia, obecnie natomiast podkreśla się prawo dziecka do poznania swego pochodzenia.

Tabela 1

w procentach

	Wskazania respondentów				
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
W przypadku niepłodności męża, żony lub obojga małżonków można skorzystać także z plemników lub jajeczek pochodzących od obcych ludzi (dawców). Gdyby urodziło się w Pana(i) rodzinie dziecko w wyniku zapłodnienia poza organizmem kobiety przy pomocy jajeczka lub plemników pochodzących od obcej osoby, to czy, Pana(i) zdaniem:					
Nikt poza lekarzem nie powinien wiedzieć, kto był dawcą - dawca/dawczyni powinni być zawsze anonimowi	53	22	9	3	13
Rodzice powinni mieć prawo dowiedzieć się, kto był dawcą/dawczynią, jeśli tego będą chcieli	20	31	17	19	13
Dziecko powinno mieć prawo dowiedzieć się - gdy dorośnie - kto był dawcą/dawczynią, jeśli tego będzie chciało	9	19	23	34	15



Badani w większości opowiadają się za anonimowością dawcy lub dawczyni w takiej sytuacji. Połowa ankietowanych uważa także, że prawo do uzyskania informacji na ten temat powinni mieć rodzice. Natomiast tylko nieco ponad jedna czwarta respondentów jest zdania, że prawo takie powinno mieć również dziecko, gdy dorośnie. Jest to zapewne podyktowane obawami o ewentualne komplikacje rodzinne i negatywne następstwa psychiczne ujawnienia tego faktu.

Pytanie to zadawano wszystkim respondentom - niezależnie od tego, czy opowiadali się oni za możliwością dokonania zabiegu zapłodnienia poza organizmem kobiety czy też byli temu przeciwni. Przy tym nie sondowano oddzielnym pytaniem opinii w sprawie samej dopuszczalności dawstwa w przypadku bezpłodności. Warto więc może powiedzieć, że badani, którzy byli przeciwni zabiegom, wielokrotnie częściej mieli trudności z określeniem swojego stanowiska w sprawie anonimowości oraz prawa rodziców i dziecka do informacji (od 24% do 34% spośród nich). Rzadziej natomiast udzielali odpowiedzi pozytywnych we wszystkich trzech kwestiach wymienionych w pytaniu.

Złożoność problemów etycznych i prawnych, rodzinnych i społecznych, jakie wchodzi w grę w przypadku zapłodnienia pozaustrojowego, zwłaszcza z wykorzystaniem dawstwa, z pewnością sprawiła istotną trudność w udzieleniu odpowiedzi na omawiane pytanie wszystkim badanym. Cechy wpływające na opinie respondentów są wprawdzie niemal takie same jak w przypadku poprzednich pytań - wiek, wykształcenie, przynależność do określonej grupy społeczno-zawodowej, miejsce zamieszkania, częstość udziału w praktykach religijnych czy poglądy polityczne - ale różnicowania są czasem mniej wyraźne. Te cechy, które wpływają na akceptację zapłodnienia pozaustrojowego, sprzyjają zwykle również opowiedzeniu się za zachowaniem anonimowości (poza lekarzem). Na ogół cechy te - nie wszystkie jednak i często w mniejszym stopniu - sprzyjają też odmawianiu rodzicom i dziecku prawa do informacji (por. tabele aneksowe). Potwierdza to przypuszczenie, że problem prawa do informacji nie jest dostrzegany lub schodzi na drugi plan wobec obaw przed ujawnieniem faktu "sztucznej prokreacji".



Znaczne poparcie wyrażane przez polskie społeczeństwo dla istnienia możliwości dokonywania zabiegów zapłodnienia pozaustrojowego wynika prawdopodobnie z dostrzegania problemu bezpłodności i wielkiej wagi przykładanej do posiadania dzieci. Można też powiedzieć, że w tej sprawie Polacy cechują się pewnego rodzaju pragmatyzmem, w stosunkowo niewielkim stopniu biorąc pod uwagę wskazania religijne. Problem zamrażania zarodków, choć budzi więcej wątpliwości, nie wpływa w istotny sposób na dominujące pozytywne nastawienie do metod wspomaganey prokreacji. W postawach wobec zapłodnienia pozaustrojowego widoczne jest jednak oddziaływanie różnic pokoleniowych, wpływ wykształcenia i stopnia poinformowania, środowiska, w którym się żyje, oraz różnic "ideologicznych" - przekonań religijnych i poglądów politycznych.

## A N E K S

### PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

#### 1. Region północny:

09 woj. elbląskie  
10 woj. gdańskie  
17 woj. koszalińskie  
26 woj. olsztyńskie  
39 woj. słupskie  
41 woj. szczecińskie

#### 2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie  
12 woj. jeleniogórskie  
20 woj. legnickie  
45 woj. wałbrzyskie  
47 woj. wrocławskie  
49 woj. zielonogórskie

#### 3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie  
13 woj. kaliskie  
16 woj. konińskie  
21 woj. leszczyńskie  
29 woj. pilskie  
32 woj. poznańskie  
44 woj. toruńskie  
46 woj. wrocławskie

#### 4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie  
07 woj. ciechanowskie  
24 woj. łódzkie  
30 woj. piotrkowskie  
31 woj. płockie  
34 woj. radomskie  
37 woj. sieradzkie  
38 woj. skierniewickie

#### 5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie  
03 woj. białostockie  
06 woj. chełmskie  
22 woj. lubelskie  
23 woj. łomżyńskie  
28 woj. ostrołęckie  
36 woj. siedleckie  
40 woj. suwalskie  
48 woj. zamojskie

#### 6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie  
18 woj. krakowskie  
19 woj. krośnieńskie  
25 woj. nowosądeckie  
33 woj. przemyskie  
35 woj. rzeszowskie  
42 woj. tarnobrzeskie  
43 woj. tarnowskie

#### 7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie  
08 woj. częstochowskie  
14 woj. katowickie  
27 woj. opolskie

Tabela 1. Wiele małżeństw w Polsce nie może mieć dzieci, choć pragnie je mieć, a zwykle leczenie nie pomaga. Obecnie można jednak w specjalistycznej przychodni medycznej dokonać zabiegu zapłodnienia poza organizmem kobiety - zapłodnione komórki jajowe kobiety przenosi się następnie do jej organizmu i rozwija się normalna ciąża. Czy, Pana(i) zdaniem, w sytuacji, kiedy małżeństwo nie może mieć dzieci, powinno czy też nie powinno mieć możliwość dokonania zabiegu zapłodnienia poza organizmem kobiety?

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	43	29	8	8	11	1144
Płeć						
Meżczyźni	41	30	8	8	13	540
Kobiety	46	29	8	8	10	604
Wiek						
do 24 lat	51	30	3	6	11	162
25-34	51	32	6	2	10	216
35-44	52	31	7	6	6	264
45-54	44	30	7	6	11	163
55-64	40	31	13	16	9	177
65 lat i więcej	27	21	14	13	25	161
Stan cywilny						
Zonały / żonate	43	30	8	8	11	793
Wolny / wolna	44	27	8	9	13	351
Miejsce zamieszkania						
Wieś	32	33	10	10	15	430
Miasto do 20 tys.	43	32	7	7	11	327
od 21 do 100 tys.	49	29	7	5	11	233
101-500 tys.	48	28	7	10	8	210
501 tys. i więcej mieszk.	63	21	8	4	4	143
Region						
Północny	52	20	10	13	6	115
Zachodni	38	35	8	9	10	133
Środkowozachodni	45	30	7	8	9	168
Środkowy	56	23	7	5	8	208
Wschodni	37	35	8	8	15	138
Południowo-wschodni	41	26	12	7	13	179
Południowo-zachodni	34	37	6	7	17	203
Wykształcenie						
Podstawowe	30	28	12	13	18	397
Zasadnicze zawodowe	39	35	6	7	12	297
Średnie	56	29	6	4	6	351
Wyższe	63	19	6	6	6	99
Grupa społ. -zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	65	17	8	5	4	77
Prac. umysł. niż. szczebla	62	26	4	4	4	114
Pracownicy fiz. - umysł.	58	26	6	3	7	57
Robotnicy wykwalifikowani	45	36	2	4	13	144
Robotnicy niewykwalifik.	36	40	7	5	12	56
Rolnicy	26	34	17	11	12	74
Prywatni przedsiębiorcy	46	29	18	4	3	34
Bierni zawodowo						
Rencisci i emeryci	31	29	12	12	16	368
Uczniowie i studenci	53	31	5	4	9	88
Bezrobotni	52	26	4	9	9	86
Gospodynie domowe i inni	45	31	2	9	12	76
Dochoły na jedną osobę						
Poniżej 125 zł	37	36	9	10	8	254
125 - 199	38	30	10	7	15	207
200 - 274	41	30	6	8	14	274
275 - 324	47	27	7	7	12	162
325 i powyżej	57	22	5	7	8	196
Ocena własnych war. mater.						
Złe	43	30	8	10	9	440
Średnie	40	30	8	6	14	505
Dobre	53	26	5	8	9	198
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	22	28	19	21	11	87
Raz w tygodniu	39	31	8	5	13	658
Kilka razy w roku	53	28	8	5	10	296
W ogóle nie uczestniczy	60	21	8	3	8	101
Poglądy polityczne						
Lewica	55	29	3	4	9	234
Centrum	46	31	7	6	10	371
Prawica	37	27	13	13	10	253
Trudno powiedzieć	36	30	8	9	16	285
Czytelnictwo prasy codziennej						
Codziennie lub prawie codziennie	54	27	5	7	8	293
2, 3 razy w tygodniu	47	30	8	5	10	204
Okazjonalnie	42	30	9	7	12	436
W ogóle nie czyta	29	31	11	14	15	210

Tabela 2. Gdyby Pan(i) był(a) w takiej sytuacji, że nie może Pan(i) mieć dzieci w swoim małżeństwie, a byłaby możliwość dokonania zabiegu zapłodnienia poza organizmem, to czy zdecydował(a)by się Pan(i) na to?

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	36	26	10	13	14	1142
Płeć						
Mężczyźni	33	30	11	12	15	540
Kobiety	39	23	9	15	14	602
Wiek						
do 24 lat	35	36	7	10	11	162
25-34	39	32	9	6	13	216
35-44	42	28	8	9	13	264
45-54	38	25	9	15	13	163
55-64	30	19	15	23	14	177
65 lat i więcej	27	14	15	20	24	159
Stan cywilny						
Zonały / zameżna	37	27	10	13	13	793
Wolny / wolna	33	25	10	13	19	349
Miejsce zamieszkania						
Wieś	25	28	14	16	17	430
Miasto do 20 tys.	42	26	8	12	12	127
od 21 do 100 tys.	39	25	8	12	16	233
101-500 tys.	39	27	9	11	15	208
501 tys. i więcej mieszk.	51	23	7	11	8	143
Region						
Północny	36	22	7	21	14	112
Zachodni	30	34	9	14	13	133
Środkowozachodni	39	25	11	11	15	168
Środkowy	46	20	8	10	15	208
Wschodni	27	31	8	15	20	138
Południowo-wschodni	35	23	16	13	12	179
Południowo-zachodni	33	30	11	12	14	203
Wykształcenie						
Podstawowe	25	21	13	21	20	394
Zasadnicze zawodowe	31	33	11	12	13	297
Średnie	46	28	8	7	11	351
Wyższe	53	20	8	9	10	99
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	56	14	10	6	13	77
Prac. umysł. niż. szczebla	52	28	4	5	8	114
Pracownicy fiz. - umysł.	33	36	12	7	10	57
Robotnicy wykwalifikowani	35	43	6	5	13	144
Robotnicy niewykwalifik.	25	36	9	9	20	56
Rolnicy	16	29	18	19	18	74
Prywatni przedsiębiorcy	41	18	8	24	9	34
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	30	16	15	20	19	365
Uczniowie i studenci	37	33	10	9	11	58
Bezrobotni	42	25	5	19	9	86
Gospodynie domowe i inni	37	34	5	9	14	76
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 125 zł	29	30	11	15	15	254
125 - 199	30	29	13	17	11	207
200 - 274	37	25	10	14	15	274
275 - 324	40	23	9	7	20	162
325 i powyżej	47	24	8	12	8	196
Ocena własnych war. mater.						
Złe	34	27	10	15	14	438
Średnie	34	26	10	13	17	505
Dobre	44	24	10	11	11	198
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	21	19	15	33	12	86
Raz w tygodniu	32	27	11	13	17	658
Kilka razy w roku	44	28	8	9	11	296
W ogóle nie uczestniczy	53	25	7	8	7	99
Poglądy polityczne						
Lewica	48	24	7	7	13	234
Centrum	36	29	11	10	13	371
Prawica	36	23	13	20	13	253
Trudno powiedzieć	29	27	9	17	18	283
Czytelnictwo prasy codziennej						
Codziennie lub prawie codziennie	45	26	7	11	11	291
2, 3 razy w tygodniu	40	26	13	10	11	203
Okazjonalnie	33	26	10	12	19	436
W ogóle nie czyta	24	27	12	22	15	210

Tabela 3. Aby była realna szansa na udany zabieg zapłodnienia poza organizmem kobiety, trzeba zapłodnić więcej niż jedno jajeczko pobrane od niej. Część z nich przechowuje się w zamrożeniu na wypadek, gdyby pierwsze zapłodnione jajeczka nie zagnieżdżyły się w ciele (ciąża nie rozwinęła się) i trzeba było zabieg powtarzać. Czy: 1 - jest Pan(i) przeciwny(a) przechowywaniu w tym celu zapłodnionych jajeczek w zamrożeniu, gdyż jest to ludzki zarodek; 2 - nie jest Pan(i) temu przeciwny(a), skoro jest to potrzebne, aby urodzić dziecko

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	21	60	20	1139
Płeć				
Mężczyźni	19	60	21	537
Kobiety	22	59	19	602
Wiek				
do 24 lat	15	70	15	160
25-34	14	69	17	216
35-44	18	66	17	264
45-54	20	61	19	163
55-64	34	44	23	175
65 lat i więcej	27	41	32	160
Stan cywilny				
Zonały / żarna	21	60	19	789
Wolny / wolna	19	59	22	349
Miejsce zamieszkania				
Wies	23	50	26	427
Miasto do 20 tys.	17	65	18	127
od 21 do 100 tys.	20	64	17	232
101-500 tys.	20	62	18	209
501 tys. i więcej mieszk.	18	73	9	143
Region				
Północny	20	64	16	113
Zachodni	24	68	18	133
Środkowo-zachodni	20	62	18	168
Środkowy	18	64	18	208
Wschodni	18	60	22	135
Południowo-wschodni	24	53	23	179
Południowo-zachodni	20	57	23	203
Wykształcenie				
Podstawowe	27	42	30	396
Zasadnicze zawodowe	18	63	19	295
Średnie	17	72	11	350
Wyższe	14	75	11	97
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	19	69	11	76
Prac. umysł. niż. szczebla	15	66	9	114
Pracownicy fiz. - umysł.	18	65	17	57
Robotnicy wykwalifikowani	10	69	22	144
Robotnicy niewykwalifik.	14	60	26	56
Rolnicy	33	52	15	74
Prywatni przedsiębiorcy	11	78	11	32
Bierni zawodowo				
Rencisci i emeryci	27	46	27	364
Uczniowie i studenci	16	71	13	58
Bezrobotni	21	64	15	86
Gospodynie domowe i inni	21	52	27	76
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 125 zł	24	56	20	253
125 - 199	21	57	22	207
200 - 274	22	56	22	272
275 - 324	18	64	18	162
325 i powyżej	17	71	12	193
Ocena własnych war. mater.				
Złe	23	57	20	437
Średnie	19	60	21	504
Dobre	20	64	16	197
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	41	39	20	84
Raz w tygodniu	22	56	22	656
Kilka razy w roku	15	69	16	295
W ogóle nie uczestniczy	12	73	15	101
Poglądy polityczne				
Lewica	14	72	14	233
Centrum	20	61	19	369
Prawica	31	51	18	250
Trudno powiedzieć	18	54	28	285
Czytelnictwo prasy				
codziennej				
Codziennie lub prawie				
codziennie	19	68	13	291
2, 3 razy w tygodniu	16	70	14	204
Okazjonalnie	20	57	23	435
W ogóle nie czyta	29	43	28	207

Tabela 4. W przypadku niepiłodności meża, żony lub obojga małżonków można skorzystać także z plemników lub jajeczek pochodzących od obcych ludzi (dawców). Gdyby urodziło się w Pana(i) rodzinie dziecko w wyniku zapłodnienia poza organizmem kobiety przy pomocy jajeczka lub plemników pochodzących od obcej osoby, to czy, Pana(i) zdaniem, nikt poza lekarzem nie powinien wiedzieć, kto był dawcą - dawca/dawczyni powinni być zawsze całkowicie anonimowi?

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	54	22	9	3	12	1137
Płeć						
Mężczyźni	52	21	10	3	14	536
Kobiety	55	23	8	3	11	601
Wiek						
do 24 lat	54	24	12	3	7	160
25-34	49	27	14	3	7	216
35-44	61	22	7	2	9	263
45-54	51	26	9	4	10	163
55-64	53	19	6	4	18	175
65 lat i więcej	50	14	5	3	28	159
Stan cywilny						
Zonały / zameżna	54	22	9	3	12	789
Wolny / wolna	52	22	8	3	14	349
Miejsce zamieszkania						
Wies	49	23	13	4	16	426
Miasto do 20 tys.	50	27	13	4	15	127
od 21 do 100 tys.	64	25	5	1	10	232
101-500 tys.	64	25	4	1	5	209
501 tys. i więcej mieszk.	73	15	4	1	5	143
Region						
Północny	55	21	8	5	12	113
Zachodni	63	18	11	4	9	132
Środkowozachodni	56	22	6	4	16	167
Środkowy	59	22	7	3	17	204
Wschodni	59	21	7	3	14	134
Południowo-wschodni	49	21	12	3	16	179
Południowo-zachodni	42	29	12	3	13	203
Wykształcenie						
Podstawowe	46	22	8	5	20	395
Zasadnicze zawodowe	59	22	10	5	9	390
Średnie	69	17	9	2	7	390
Wyższe	4	17	9	2	7	97
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	61	20	11	3	4	77
Prac.umysł.niż.szczebła	66	21	6	0	6	114
Pracownicy fiz.-umysł.	65	21	12	0	6	57
Robotnicy wykwalifikowani	48	26	18	0	10	144
Robotnicy niewykwalifik.	34	30	13	7	17	156
Rolnicy	40	30	13	7	17	74
Prywatni przedsiębiorcy	67	18	6	0	10	32
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	53	18	6	3	20	363
Uczniowie i studenci	59	25	11	0	2	98
Bezrobotni	59	21	11	4	10	186
Gospodynie domowe i inni	49	31	4	4	12	76
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 125 zł	43	27	12	5	12	253
125 - 199	53	22	7	3	13	207
200 - 274	59	24	7	3	15	272
275 - 324	59	20	12	3	12	162
325 i powyżej	71	14	6	3	7	193
Ocena własnych war. mater.						
Złe	52	24	7	4	13	436
Średnie	50	23	11	2	14	504
Dobre	67	16	7	2	8	196
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	43	28	7	5	16	84
Raz w tygodniu	53	20	10	3	15	654
Kilka razy w roku	54	28	6	4	8	395
W ogóle nie uczestniczy	66	16	10	0	8	101
Poglądy polityczne						
Lewica	68	20	6	3	3	233
Centrum	69	24	9	3	3	369
Prawica	62	18	10	3	7	350
Trudno powiedzieć	41	24	10	4	21	284
Czytelnictwo prasy						
codziennej	66	24	6	3	3	233
Codziennie lub prawie	66	24	6	3	3	233
codziennie	66	24	6	3	3	233
2-3 razy w tygodniu	53	25	11	1	11	204
Okazjonalnie	51	25	9	4	11	435
W ogóle nie czyta	49	21	8	4	19	207

Tabela 5. W przypadku niepłodności męża, żony lub obojga małżonków można skorzystać także z plemników lub jajeczek pochodzących od obcych ludzi (dawców). Gdyby urodziło się w Pana(i) rodzinie dziecko w wyniku zapłodnienia poza organizmem kobiety przy pomocy jajeczka lub plemników pochodzących od obcej osoby to czy, Pana(i) zdaniem, rodzice powinni mieć prawo dowiedzieć się, kto był dawcą, dawczynią jeśli tego będą chcieli

	(%)					
	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	20	31	18	19	13	1137
Płeć						
Mężczyźni	18	31	18	19	14	536
Kobiety	21	31	17	19	12	601
Wiek						
do 24 lat	23	36	21	13	7	160
25-34	25	37	18	14	5	216
35-44	20	30	16	24	10	263
45-54	14	31	22	22	11	163
55-64	17	26	13	24	20	175
65 lat i więcej	16	22	15	24	30	159
Stan cywilny						
Zonaty / żonaty	19	29	18	20	13	789
Wolny / wolna	20	34	16	17	13	349
Miejsce zamieszkania						
Wies	21	31	15	16	17	426
Miasto do 20 tys.	22	31	20	15	14	327
od 21 do 100 tys.	23	35	17	15	11	267
101-500 tys.	10	20	20	27	11	209
501 tys. i więcej mieszk.	20	23	22	30	5	143
Region						
Północny	17	31	18	21	12	113
Zachodni	19	37	24	22	8	132
Środkowozachodni	20	33	16	19	9	167
Środkowy	20	28	15	21	15	168
Wschodni	17	28	20	20	15	134
Południowo-wschodni	22	30	14	18	16	179
Południowo-zachodni	16	38	18	15	13	203
Wykształcenie						
Podstawowe	18	27	16	16	23	395
Zasadnicze zawodowe	17	37	16	19	8	395
Średnie	22	34	17	20	7	350
Wyższe	25	17	22	27	9	97
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	28	25	26	15	6	77
Prac. umysł. niż. szczebla	24	32	15	24	4	114
Pracownicy fiz. - umysł.	23	35	20	17	5	167
Robotnicy wykwalifikowani	23	32	22	18	4	144
Robotnicy niewykwalifik.	12	28	15	15	21	56
Rolnicy	12	38	15	15	20	74
Prywatni przedsiębiorcy	14	13	21	42	10	32
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	17	26	15	19	22	363
Uczniowie i studenci	27	42	26	7	7	88
Bezrobotni	14	32	22	22	7	86
Gospodynie domowe i inni	13	31	22	22	11	76
Dochoły na jedną osobę						
Poniżej 125 zł	14	33	21	18	14	253
125 - 199	21	32	16	17	14	207
200 - 274	18	30	16	20	15	272
275 - 324	28	30	16	15	11	162
325 i powyżej	21	30	17	25	7	193
Ocena własnych war. mater.						
Złe	17	30	18	21	14	436
Średnie	21	32	16	17	14	504
Dobre	21	28	21	22	8	196
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	13	38	12	16	21	84
Raz w tygodniu	21	32	15	17	15	654
Kilka razy w roku	17	29	24	22	8	295
W ogóle nie uczestniczy	24	23	16	26	10	101
Poglądy polityczne						
Lewica	22	29	21	23	5	233
Centrum	21	32	19	18	11	329
Prawica	15	32	18	23	12	350
Trudno powiedzieć	20	29	13	15	23	284
Czytelnictwo prasy						
codziennej						
Codziennie lub prawie	21	28	19	22	9	290
codziennie	21	27	19	20	12	204
2-3 razy w tygodniu	18	35	17	18	12	435
Okazjonalnie	20	28	14	18	20	207
W ogóle nie czyta						



Tabela 6. W przypadku niepłodności męża, żony lub obojga małżonków można skorzystać także z plemników lub jajeczek pochodzących od obcych ludzi (dawców). Gdyby urodziło się w Pana(i) rodzinie dziecko w wyniku zapłodnienia poza organizmem kobiety przy pomocy jajeczka lub plemników pochodzących od obcej osoby to czy, Pana(i) zdaniem, dziecko powinno mieć prawo dowiedzieć się - gdy dorośnie - kto był dawcą, dawczynią, jeśli tego będzie chciało

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	9	19	23	34	15	1137
Płeć						
Mężczyźni	9	20	22	31	17	536
Kobiety	9	18	23	36	14	601
Wiek						
do 24 lat	8	32	18	31	12	160
25-34	15	26	27	24	8	216
35-44	9	19	20	40	12	263
45-54	9	15	29	35	13	163
55-64	6	11	22	43	19	175
65 lat i więcej	8	9	20	31	32	159
Stan cywilny						
Zonaty / zameżna	10	18	24	34	14	789
Wolny / wolna	8	20	18	35	19	349
Miejsce zamieszkania						
Wies	11	15	26	31	18	426
Miasto do 20 tys.	6	19	24	30	21	127
od 21 do 100 tys.	11	23	20	32	15	232
101-500 tys.	6	22	20	39	13	209
501 tys. i więcej mieszk.	9	19	20	45	6	143
Region						
Północny	10	17	21	35	17	113
Zachodni	4	15	27	42	12	122
Środkowozachodni	7	18	18	37	10	127
Środkowy	9	20	23	30	17	208
Wschodni	10	22	23	26	19	134
Południowo-wschodni	14	15	22	31	18	179
Południowo-zachodni	10	23	24	30	14	203
Wykształcenie						
Podstawowe	6	14	20	35	24	395
Zasadnicze zawodowe	11	24	25	28	12	395
Średnie	12	18	25	35	9	350
Wyższe	7	25	15	44	10	97
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	9	34	19	28	9	77
Prac. umysł. niż. szczebla	9	21	27	37	7	114
Pracownicy fiz.- umysł.	13	16	25	36	9	57
Robotnicy wykwalifikowani	14	22	20	26	9	144
Robotnicy niewykwalifik.	16	15	18	31	21	56
Rolnicy	4	22	21	33	19	74
Prywatni przedsiębiorcy	9	22	13	47	10	32
Bierni zawodowo						
Renciści i emeryci	9	11	22	35	23	363
Uczniowie i studenci	6	31	20	33	19	98
Bezrobotni	6	24	28	34	8	86
Gospodynie domowe i inni	5	16	22	41	15	76
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 125 zł	6	18	26	33	16	253
125 - 199	10	24	23	27	16	207
200 - 274	8	16	24	35	17	272
275 - 324	14	19	22	25	13	162
325 i powyżej	10	20	16	44	11	193
Ocena własnych war. mater.						
Złe	7	19	24	34	15	436
Średnie	11	18	21	33	16	504
Dobre	8	20	22	38	12	196
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	6	15	30	29	21	84
Raz w tygodniu	9	19	22	33	17	654
Kilka razy w roku	9	20	23	38	10	295
W ogóle nie uczestniczy	15	21	18	32	14	101
Poglądy polityczne						
Lewica	12	17	21	43	7	233
Centrum	10	20	25	30	14	369
Prawica	8	21	17	39	15	350
Trudno powiedzieć	7	17	25	27	24	284
Czytelnictwo prasy						
codziennej						
Codziennie lub prawie						
codziennie	9	15	25	39	12	290
2, 3 razy w tygodniu	13	19	21	33	14	204
Okazjonalnie	8	22	23	31	16	435
W ogóle nie czyta	8	17	19	35	20	207